

FESTIVAL

midis

MINIMES

ÉTÉ/ZOMER 2021

03.08

PROGRAMME DU JOUR
PROGRAMMA VAN DE DAG

Dmitri Shostakovich

(1906-1975)

Quatuor à cordes n°1 en do majeur, op. 49 /

Strijkkwartet nr.1 in C groot, op. 49

Moderato

Moderato

Allegro molto

Allegro

Quatuor à cordes n°7 en fa mineur, op. 108 /

Strijkkwartet nr.7 in f-klein, op. 108

Allegretto

Lento

Allegro

ANIMATO KWARTET

Inga Våga Gaustad

violin | viool

Tim Brackman

violin | viool

Elisa Karen Tavenier

alto | altviool

Pieter de Koe

violoncelle | cello

.....
**PROCHAIN CONCERT
VOLGEND CONCERT**

04.08

SONORO QUARTET

Béla Bartók

(1881-1945)

Quatuor à cordes n°1 en la mineur, op. 7 /
Strijkkwartet nr.1 in a-klein, op. 7

COMMENTAIRE

Ce sont ses symphonies qui assirent la réputation de Chostakovitch, mais il consacra sa vie durant une attention toute particulière à la musique de chambre, à laquelle il réserva la part la plus personnelle de son inspiration : subissant moins de contraintes formelles que dans ses œuvres plus officielles, libre de tout programme – ce qui n'était évidemment pas le cas dans ses musiques de films, livrant ses doutes intimes avec pudeur, risquant des audaces et une grande diversité de langage qu'on ne trouve pas ailleurs, le compositeur s'y montre à la fois plus moderne et plus émouvant, au meilleur de lui-même.

L'ombre tutélaire de Beethoven, inspirante ou paralysante, c'est selon, plane sur presque tous les compositeurs qui se sont essayés au quatuor après lui. Chostakovitch n'y échappe pas, qui attendit 1938 pour s'attaquer à ce genre exigeant et délicat entre tous. Il a renoncé à l'opéra, genre qu'il juge politiquement trop dangereux, et profite alors d'un moment de répit, après la création de sa cinquième symphonie pour concrétiser un premier projet dans ce domaine, et contrairement à Bartók qui jette dans son premier quatuor les bases d'un langage nouveau, il commence en douceur, par une œuvre de dimension restreinte. Il a beaucoup étudié les quatuors de Haydn et de Beethoven, et s'inspire de ces maîtres dans cette courte page d'écriture très classique ; il reprend la structure en quatre mouvements, même s'il en bouscule l'alternance puisqu'on a successivement deux moderatos et deux allegros. L'œuvre fut paraît-il composée au clavier, Chostakovitch était pianiste avant tout, puis retranscrite à la table pour les cordes. Qualifiée de printanier par le compositeur lui-même, elle a la forme d'un divertissement.

Dans une atmosphère détendue, mais dépourvue de tout sentimentalisme, l'œuvre développe ses mélodies simples et d'inspiration néo-classiques avec beaucoup de bonheur et de sérénité, surtout lorsqu'on la compare aux quatuors ultérieurs, tous plus ou moins marqués par un sentiment de profond désespoir.

Le septième n'est guère plus long que le premier ; c'est une partition un peu énigmatique, et de toute évidence éminemment personnelle. Elle est formée de trois mouvements enchaînés, le premier d'un apparente simplicité malgré des cellules rythmiques où alternent les formules binaires et ternaires, le deuxième en forme de complainte funèbre – hommage à l'épouse du compositeur, Nina, éminente physicienne décédée en 1954, et un Allegro au caractère fugué, émaillé lui aussi de ruptures rythmiques.

Les deux quatuors furent créés à Leningrad, le premier en octobre 1938 et le septième en mai 1960.

Claude Jottrand

BIOGRAPHIE

Animato Kwartet

Créé en 2013 aux Pays-Bas, l'Animato Kwartet se dédie au répertoire classique et contemporain, certaines œuvres ayant été composées spécialement pour lui. Il se produit aux Pays-Bas et à l'étranger, notamment à la Kleine Zaal du Concertgebouw d'Amsterdam, à salle Hertz de TivoliVredenburg ou dans le cadre de la Biennale du quatuor à cordes 2020 à Amsterdam.

Lauréat de la bourse du Kersjes Fonds (Amsterdam), il s'est distingué au Festival de Campos do Jordao à São Paulo (Brésil), a reçu le prix du public à la finale du Grachtenfestival Concours et fut finaliste du Storioni Toonzaal Prijs.

Le quatuor est en résidence pour une durée de trois ans à la Nederlandse Strijkkwartet Academie (NSKA), où il prend régulièrement des cours avec Marc Danel et Eberhard Feltz. Près de quatre fois par an, il participe aux sessions de l'Académie européenne de musique de chambre (ECMA), sous la houlette de Hatto Beyerle et Johannes Meissl. Il a suivi des master classes auprès d'Alfred Brendel, Ásdís Valdimarsdóttir, Jan Willem de Vriend et Gerhard Schulz. Il fait également partie du Dimore del Quartetto, une organisation aidant les jeunes quatuors à développer leur carrière grâce à des opportunités d'études et de concerts dans des demeures historiques en Italie.

En novembre 2020, l'Animato Kwartet a été sélectionné parmi plus de 40 candidatures comme l'un des quatre lauréats du Dutch Classical Talent Award 2021-22. Ce prix permet au quatuor d'élaborer avec l'aide de coaches spécialisés le programme qui sera donné dans treize salles de concert des Pays-Bas durant la saison 2021-2022.

Avec la pianiste Hanna Shybayaeva, l'Animato Kwartet a enregistré les Concertos pour piano n°1 et n°4 de Beethoven dans un arrangement pour piano, quatuor à cordes et contrebasse, de Vinzenz Lachner, contemporain de Beethoven. Au cours de la saison 2021-2022, il entamera une collaboration avec le violoniste Noé Inui et le pianiste Vassilis Varvaresos dans le Concert pour violon, piano et quatuor à cordes op.21 d'Ernest Chausson. L'Animato Kwartet joue sur de superbes instruments : le violon de Tim Brackman (B. Gabrielli – Florence, 1764) et le violoncelle de Pieter de Koe (Joh. Th. Cuypers – La Haye, 1775-80) sont prêtés par le Fonds néerlandais pour les instruments de musique (NMF). Elisa Karen Tavenier joue d'un alto de Daniel Royé, acheté avec le soutien de l'association Stichting Eigen Muziekinstrument.

COMMENTAAR

Al berust de reputatie van Sjostakovitsj op zijn symfonieën, zijn hele leven lang had hij belangstelling voor kamermuziek, een genre dat van zijn meest persoonlijke inspiratie getuigt. De componist komt er tegelijk moderner en ontroerender uit de hoek en geeft er het beste van zichzelf. Hij ging er namelijk minder gebukt onder vormelijke beperkingen dan in zijn meer officiële werken, hij was niet gebonden aan een programma (wat uiteraard wel het geval was in zijn filmmuziek), hij kon er zijn intieme twijfels op voorzichtige wijze kwijt, hij kon meer durf aan de dag leggen en waagde zich aan een grote diversiteit op het vlak van de muziektaal (wat we elders niet terugvinden).

De schaduw van Beethoven, die inspirerend of verlammend kan werken, hing over bijna alle componisten die zich na hem aan het strijkkwartet waagden. Ook Sjostakovitsj ontkwam er niet aan: pas in 1938 pakte hij dit veeleisende en subtiele genre aan. Opera liet hij aan de kant liggen omdat hij het genre politiek te gevaarlijk vond. Na de première van zijn *Vijfde symfonie* vond hij een adempauze om een eerste project op het getouw te zetten. In tegenstelling tot Bartók, die in zijn eerste quartet de basis legde voor een nieuwe muziektaal, begon Sjostakovitsj voorzichtiger, met een werk dat beperkt in omvang is. Hij had de quartetten van Haydn en Beethoven grondig bestudeerd en vond bij hen inspiratie voor deze korte partituur, die qua stijl zeer klassiek is. Hij behield de structuur in vier delen, al veranderde hij de volgorde ervan: na elkaar volgen telkens twee moderato's en twee allegro's. Sjostakovitsj was in de eerste plaats een pianist en zou naar verluidt het werk aan de piano hebben gecomponeerd om het vervolgens aan tafel voor strijkkwartet te transcriberen. De componist zelf vond het werk, dat de vorm van een divertimento aanneemt, lenteachtig.

In het werk ontwikkelen zich eenvoudige en neoklassiek geïnspireerde melodieën in een ontspannen sfeer, gelukzalig en sereen, maar verstoken van elke vorm van sentimentalisme. Dit is zeker zo wanneer men het werk vergelijkt met de latere quartetten, die allemaal in meer of mindere mate worden gekenmerkt door een gevoel van diepe wanhoop.

Het *Kwartet nr. 7* is nauwelijks langer dan het eerste. Het is een enigszins raadselachtige en hoogstpersoonlijke compositie. Ze bestaat uit drie aaneengeschakelde delen. Het eerste lijkt eenvoudig, ondanks de ritmische cellen waar binaire en ternaire formules elkaar afwisselen. Het tweede deel neemt de vorm aan van een treurzang: het is een eerbetoon aan Nina, de vrouw van de componist, een eminente natuurkundige die in 1954 overleed. Het *Allegro*, ten slotte, heeft een fugatisch karakter en is eveneens doorspekt met ritmische breuken.

Beide quartetten gingen in première in Leningrad, het eerste in oktober 1938, het zevende in mei 1960.

Claude Jottrand
Vertaling: Xavier Verbeke

BIOGRAFIE

Animato Kwartet

Het in 2013 opgerichte Animato Kwartet wordt alom gezien als een van de meest veelbelovende jonge strijkkwartetten in Nederland. Het quartet speelt programma's met zowel de meer klassieke alsook eigentijds repertoire, waarvan sommige werken speciaal voor het ensemble zijn gecomponeerd.

Het Animato Kwartet treedt in Nederland alsook daarbuiten op zowel grote als kleine podia op, o.m. in de Kleine Zaal van het Amsterdamse Concertgebouw, de Hertzzaal van TivoliVredenburg. Ook nam het quartet deel aan de Strijkkwartetbiënnale 2020 in Amsterdam.

Reeds snel na de oprichting ontving het Animato Kwartet twee belangrijke prijzen. In 2014 werd op het Festival International de Inverno de Campos do Jordao in São Paulo (Brazilië) hun uitvoering van Dvořák's American Quartet bestempeld als 'Artistieke Uitmuntendheid' en in datzelfde jaar bereikte het quartet als publieksfavoriet de finale van het Grachtenfestival Concours. In 2017 was het Animato Kwartet finalist van de Storioni Toonzaal Prijs. Bovendien werd het quartet geselecteerd voor het strijkkwartetstipendium van Het Kersjes Fonds, met een uitreiking en optreden in de Kleine Zaal van Concertgebouw Amsterdam.

Het quartet is voor drie jaar 'artist in residence' bij de Nederlandse Strijkkwartet Academie (NSKA) en volgt er als onderdeel van het postgraduaatsprogramma regelmatig lessen bij Marc Danel en Eberhard Feltz. Het Animato Kwartet neemt zo'n vier keer per jaar deel aan sessies van de European Chamber Music Academy (ECMA), waar Hatto Beyerle en Johannes Meissl de musici intensief begeleiden. Het volgde masterclasses bij o.m. Alfred Brendel, Ásdís Valdimarsdóttir, Jan Willem de Vriend en Gerhard Schulz.

Het Animato Kwartet maakt ook deel uit van Le Dimore del Quartetto, een organisatie die jonge strijkkwartetten bijstaat in hun carrière door het creëren van studie- en concertmogelijkheden in historische huizen in Italië.

In november 2020 werd het Animato uit meer dan 40 aanmeldingen geselecteerd als een van de vier laureaten van de Dutch Classical Talent Award 2021-'22, waardoor het quartet de kans krijgt om de komende tijd met gespecialiseerde coaches aan een programma te werken waarmee ze in het seizoen 2021-22 langs dertien Nederlandse concertzalen zullen toeren. Het juryrapport zei over dit strijkkwartet: "Vier top spelers met een bruisende energie. Ze pakken je in vanaf de eerste noot! Het quartet staat in dienst van elkaar én van de muziek en is de grote belofte van de Nederlandse strijkkwartetten."

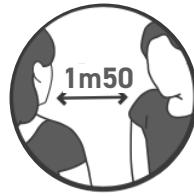
De laatste tijd is het Animato Kwartet betrokken bij diverse uitdagende programma's. Met pianiste Hanna Shybayaeva maakte het in 2020 een cd-opname van o.m. Beethovens Pianoconcert nr. 1 in een bijzondere bewerking voor piano, strijkkwartet en contrabas van Vinzenz Lachner, een tijdgenoot van Beethoven. In mei 2021 nam het Pianoconcert nr. 4 van Beethoven op, wederom met Hanna Shybayaeva. In het seizoen 2021-'22 gaat het quartet met violist Noé Inui en pianist Vassilis Varvaresos een spannende samenwerking aan in het Concert voor viool, piano en strijkkwartet op. 21 van E. Chausson. Het Animato Kwartet heeft het voorrecht te kunnen musiceren op prachtige instrumenten. Zowel de viool van Tim Brackman (B. Gabrielli-Florence, 1764), als de cello van Pieter de Koe (Joh. Th. Cuypers-Den Haag, 1775-'80) zijn in bruikleen van het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds (NMF). Elisa Karen Tavenier bespeelt een altviool van Daniel Royé, aangeschaft met steun van de Stichting Eigen Muziekinstrument.

12:15
the summer
music festival

INFORMATION CORONAVIRUS / INFORMATIE OVER HET CORONAVIRUS

Les mesures à respecter
pour assister aux concerts /

U moet deze maatregelen
naleven om de concerten bij
te wonen

MUSIQ³

CHANGEZ D'AIRS

**Musiq3 soutient
Les Midis Minimes**

Suivez l'actu des festivals de l'été sur Musiq3 !
Infos et programmes sur www.musiq3.be.

rtbf.be

Aussi sur

La 1ère

**L'effet
La Première**
La culture avec plaisir!

Le Mug
Avec Elodie de Sélys et Xavier Vanbuggenhout
Du lundi au vendredi • 9h-10h

rtbf.be

St 1m50

lapremiere.be

BRUZZ

YOU ARE THE CITY

ABONNEER JE NU GRATIS
OP BRUZZ.BE/ABONNEMENT

BRUZZ houdt je op de hoogte van alles wat er gebeurt in Brussel.

la boîte à musique

74 Coudenberg, 1000 Brussels | + 32 2 513 09 65

www.laboitemusique.eu

Votre spécialiste en
musique classique

Uw specialist in
klassieke muziek

**CAFÉ DES
MINIMES**

60 Rue des Minimes - 02 789 83 92 - www.cafeedesminimes.com

Restaurant et bar culturel
Situé entre les quartiers des Marolles et du Sablon, le Café des Minimes offre un espace où il fait bon se détendre. Les produits locaux et de saison sont mis à l'honneur et les boissons ont été sélectionnées avec une attention particulière. Nos vins sont tous naturels tandis que nos bières sont issues de micro-brasseries.

* sur présentation de ce programme, un café vous sera offert le jour du concert.

LE PAIN QUOTIDIEN
Rue des Sablons 11 - 1000 Bruxelles
T. 02 513 51 54 sablon@lepainquotidien.be
Ouvert 7/7: semaine 7h à 19h et weekend 8h à 19h
www.lepainquotidien.be

Boulangerie & Restaurant

Petit-déjeuner - Brunch - Lunch - Pâtisserie

REMERCIEMENTS / DANKWOORD

Opus 3 remercie tous ceux qui ont collaboré à la réalisation de cette 35e édition du Festival Midis-Minimes / Opus 3 dankt van harte allen die hebben bijgedragen tot de realisatie van het 35ste Festival Midis-Minimes

La Fédération Wallonie-Bruxelles, Direction générale de la Culture, Service de la Musique

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, Finance et Budget / de Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, Financiën en Begroting

La Commission communautaire française

La Ville de Bruxelles / de Stad Brussel

La Loterie Nationale / de Nationale Loterij

Le/het Koninklijk Conservatorium Brussel

La Boîte à Musique

RTBF-Musiq3

RTBF-La 1ère

BRUZZ

Le Pain Quotidien

Le Café des Minimes

Origin